

تاریخ اندیشه سیاسی در ایران و اسلام

دکتر کمال پولادی

تاریخ اندیشه سیاسی در ایران و اسلام

دکتر کمال پولادی

حروفچینی، صفحه‌آرایی و نمونه‌خوانی: بخش تولید نشر مرکز

طرح جلد: ابراهیم حقیقی

© نشر مرکز چاپ اول ۱۳۸۵، شماره‌ی نشر ۷۸۱

چاپ پنجم ۱۳۹۴، ۸۰۰ نسخه، چاپ نوبهار

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۵-۸۶۹-۲

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبه‌روی هتل لاله، خیابان باطاهر، شماره‌ی ۸

تلفن: ۳-۴۶۲-۸۸۹۷۰ فاکس: ۸۸۹۶۵۱۶۹

Email: info@nashr-e-markaz.com

همه‌ی حقوق محفوظ است.

تکثیر، انتشار، بازنویسی و ترجمه‌ی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه از جمله: فتوکی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و بخش بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

سرشناسه: پولادی، کمال، ۱۳۲۸-

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ اندیشه سیاسی در ایران و اسلام / کمال پولادی

مشخصات ظاهری: دوازده، ۲۲۰ ص.

یادداشت: ص. ع به انگلیسی: Kamāl Poolādi. A History of Political Thought in Iran and Islam

کتاب‌نامه: نمایه

موضوع: علوم سیاسی - ایران - تاریخ: اسلام و سیاست - تاریخ

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۷ پ ۹ الف / ۸۴ JA

رده‌بندی دیویی: ۳۲۰ / ۵۰۹۵۵

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۸۴-۲۶۴۲۸ م

فهرست

یادداشت یادداشت

فصل ۱ - کلیات

- ۱- امر سیاسی ۱
- معنای اندیشه سیاسی در این کتاب ۲
- ۲- نشانه‌های سختی اندیشه سیاسی در ایران و اسلام ۵
- شالوده‌های معرفتی اندیشه سیاسی ایرانی و اسلامی ۵
- کیهان‌شناسی و اندیشه سیاسی ۶
- نظام کیهانی و نظام انسانی ۸
- ۳- طرحی از منابع، مضامین و حوزه‌های اندیشه سیاسی در ایران و اسلام ۹
- سنت‌های معرفتی و اندیشه سیاسی ۹
- پیدایش حکمت ۱۱
- فلسفه اجتماعی ۱۲
- مضامین محوری اندیشه سیاسی در ایران و اسلام ۱۳
- سیر عمومی اندیشه سیاسی ۱۵

فصل ۲ - اندیشه سیاسی در ایران باستان

- یادآوری ۱۸
- دوره‌ها و حوزه‌های اندیشه سیاسی در ایران پیش از اسلام ۱۹
- منابع اندیشه سیاسی در ایران پیش از اسلام ۲۰
- ۱- ارکان اندیشه سیاسی ایرانی ۲۱
- نظم کیهانی ۲۲
- کیهان‌شناسی ودایی ۲۳
- خدایان فرمانروا ۲۴
- لایه‌بندی صنفی - سیاسی ۲۵
- سازمان اجتماعی آریایی‌ها ۲۶
- شهریاری و دینداری در میان کیانیان ۲۸

۲۹	جهان‌شناسی و جهان‌انداری هخامنشی
۳۰	قره ایزدی
۳۱	۲- کیهان‌شناسی و آرمانشاهی زردشتی
۳۱	آموزه پهلوی
۳۲	کیهان‌شناسی زردشتی
۳۴	جایگاه انسان
۳۵	اشه؛ مفهوم انتزاعی نظام عالم
۳۶	آرمانشهر؛ گذر به وضعیت مطلوب
۳۶	شاه آرمانی، جامعه آرمانی و نظم کیهانی
۳۷	نقش شاه آرمانی در نظام هستی
۴۰	یادداشتها

فصل ۳- اندیشه سیاسی و پیدایش نخستین نهادهای

۴۲	حکومتی در اسلام
۴۲	نهادهای سیاسی و اندیشه سیاسی در اسلام
۴۳	۱- مشخصات کلی اندیشه سیاسی در دوره اسلامی
۴۳	تفاوت عمده اندیشه سیاسی اسلامی با اندیشه سیاسی در غرب
۴۵	مبانی اندیشه سیاسی اسلامی
۴۶	اندیشه سیاسی و مسئله منشاء دولت
۴۹	مسئله ضرورت تأسیس دولت
۵۰	توجیه تأسیس حکومت و مشروعیت زمامدار در اندیشه اهل سنت
۵۰	کلام شیعه و لزوم وجود حکومت
۵۲	نگرش محافظه کارانه اندیشه سیاسی اسلامی
۵۲	۲- نخستین جوانه‌های اندیشه فقهی و فلسفی
۵۶	۳- نهادهای اقتدار و مشروعیت
۵۷	تأسیس خلافت
۶۰	آموزه‌های آرمانی شیعه
۶۳	۴- امامت در اندیشه اسماعیلیه
۶۵	۵- نظریه امامت اهل سنت در شرایط بحران خلافت و مشروعیت
۶۶	شکل‌گیری نظریه امامت اهل سنت
۶۸	ماوردی؛ امارت و امامت

۶۹	غزالی؛ به سمت نظریه سلطنت
۷۱	یادداشتها

فصل ۴ - فلسفه سیاسی

۷۲	نهادهای سیاسی و اندیشه سیاسی در اسلام
۷۴	۱- فارابی و دولت آرمانی
۷۴	طرح کلی نظریه دولت آرمانی فارابی
۷۶	فیلسوف - شاه و نظام آرمانی
۷۶	سلسله مراتب عالم وجود
۷۷	رئیس مدینه فاضله
۷۹	مدینه جماعیه (دموکراسی)
۷۹	جایگاه فلسفه سیاسی فارابی
۸۱	۲- مسکویه رازی؛ پیوند عقلانی دین و شهرداری
۸۲	نظری کلی به اندیشه های مسکویه رازی
۸۲	اخلاق مدنی
۸۳	تاریخ نگاری عقلانی
۸۴	زمینه های گذر به اخلاق فردی
۸۴	۳- ابن سینا؛ پیامبر به عنوان فیلسوف - شاه
۸۵	دیدگاه کلی ابن سینا
۸۶	ابن سینا و فارابی
۸۷	آمیزش اندیشه اسلامی و نوافلاطونی
۸۸	سیاست و نبوت
۸۹	۴- خواجه نصیر طوسی؛ برتری شرع بر عقل
۹۱	یادداشتها

فصل ۵ - گذار به نظریه پادشاهی

۹۳	چرخش در نظریه سیاسی
۹۴	گذار همه جانبه
۹۶	۱- خواجه نظام الملک و شاهی ایرانی
۹۶	سیاست نامه نویسی و خواجه نظام الملک
۹۷	نظام الملک؛ آمیزش شاهی باستانی ایرانی با شریعت اسلامی
۹۸	مبانی مشروعیت نظام شاهی

- ۱۰۱ ۲- فخر رازی؛ جدایی اقتدار دینی و اقتدار حکومتی
- ۱۰۱ جدایی و همکاری دین و سیاست
- ۱۰۳ دین به عنوان پایه قانون نظام سیاسی
- ۱۰۳ ابن جماعه؛ نظریه سلطنت شرعی
- ۱۰۵ ابن تیمیه؛ سلطان به عنوان ولی امر
- ۱۰۶ نهضت سلفی
- ۱۰۶ ۳- جلال الدین دوانی؛ رویکرد اشراقی به نظریه شاهی
- ۱۰۷ شهاب الدین سهروردی و «حکمت اشراق»
- ۱۰۸ جلال الدین دوانی و حکمت بالغه
- ۱۱۰ «سیاست مدن» به جای علم سیاست
- ۱۱۱ ۴- روز بهان اصفهانی؛ شاه در هیئت امام
- ۱۱۲ جایگاه علما
- ۱۱۳ یادداشتها

فصل ۶- ابن خلدون، مطالعه در ماهیت قدرت سیاسی

- ۱۱۴ ۱- ابن خلدون و سنت اندیشه سیاسی
- ۱۱۶ ابن خلدون و سنت فلسفه اسلامی
- ۱۱۷ فلسفه و کلام
- ۱۱۹ نقد آمیزش فلسفه با عرفان
- ۱۲۰ ۲- علم عمران ابن خلدون
- ۱۲۰ تاریخ و حکمت نظری
- ۱۲۱ ساخت کلی علم عمران ابن خلدون
- ۱۲۳ ضروری بودن اجتماع بشری
- ۱۲۴ عمران بدوی و عمران حضری
- ۱۲۶ زوال دولت
- ۱۲۶ ۳- ابن خلدون و نهادهای سنتی
- ۱۲۶ انواع نظامهای سیاسی
- ۱۲۷ امام و امامت
- ۱۲۷ پادشاهی
- ۱۲۸ یادداشتها

فصل ۷- تحول در اندیشه شیعه

- ۱۳۰ ۱- آمیزش اندیشه شیعه و عرفان

- ۱۳۱ ولایت فقیهان
- ۱۳۲ ادغام کلام شیعه با عرفان
- ۱۳۴ ۲- حکمت و اندیشه سیاسی عصر صفوی
- ۱۳۵ مکتب اصفهان
- ۱۳۵ شیخ بهایی
- ۱۳۶ میرداماد
- ۱۳۶ ملاصدرا
- ۱۳۸ ۳- تحول اندیشه سیاسی شیعه در حوزه فقه
- ۱۳۹ مسمای مشروعیت در حکومت صفوی
- ۱۴۱ ضعف مشروعیت شاهان شیعه
- ۱۴۲ محمد باقر مجلسی و مسئله مشروعیت
- ۱۴۲ یادداشتها

فصل ۸- بازسازی اندیشه شیعه در عصر جدید

- ۱۴۴ ۱- سلطنت مشروعه
- ۱۴۶ امور شرعی و امور عرفی
- ۱۴۸ قلمرو عرف و شرع در زمان قاجار
- ۱۴۹ شیخ فضل الله نوری؛ دفاع از سلطنت مشروعه در برابر سلطنت مشروطه
- ۱۵۰ ۲- آغاز تجدد خواهی در ایران
- ۱۵۱ نخستین جوانه‌های اندیشه دولت مدرن در ایران
- ۱۵۳ قانون؛ رمز پیشرفت کشورها
- ۱۵۴ میرزا ملکم خان و مبانی فکری مشروطه
- ۱۵۵ طالب اف و اندیشه روشنگری
- ۱۵۷ ۳- نظریه مشروطه شیعه
- ۱۵۷ دیانت و مشروطیت
- ۱۵۹ نظریه مشروطیت علامه نایینی
- ۱۶۱ پایه‌ها و نهادهای نظام مشروطه
- ۱۶۳ نظریه مشروطه شیعی و اصل حاکمیت مردمی
- ۱۶۴ ۴- حکومت ولایی
- ۱۶۵ چرخشی نو در تعامل با زمان
- ۱۶۷ اندیشه غیبت و نیابت و نظریه ولایت فقیه
- ۱۶۹ حکومت اسلامی

۱۷۱	ولایت مطلقه
۱۷۲	مشخصات کلی ولایت فقیه
۱۷۳	ولایت تکوینی و ولایت تشریحی
۱۷۵	ولایت و قرارداد
۱۷۵	مشروعیت الهی و مشروعیت مردمی
۱۷۷	۵- اسلام و کثرت‌گرایی سیاسی
۱۷۸	رویکرد تازه
۱۸۰	منشاء مدنی حکومت
۱۸۱	معمای اسلام و دموکراسی
۱۸۳	یادداشتها

فصل ۹- تجددخواهی و باززایی در کشورهای عربی

۱۸۵	زوال امپراتوری عثمانی و آغاز جنبش‌های نوخواهی
۱۸۷	تجددخواهی و باززایی اسلامی
۱۸۹	۱- تجددخواهی اسلامی
۱۸۹	جنبش آزادی‌بخش مصر
۱۹۰	طیطاوی
۱۹۱	طه حسین
۱۹۲	مصطفی کامل
۱۹۳	کواکی
۱۹۴	افغانی و باززایش اسلامی
۱۹۶	۲- الغای خلافت و ملیت‌خواهی عرب
۱۹۸	طرح تأسیس خلافت عربی
۱۹۸	عبدالرازق و نفی وجوب خلافت
۲۰۱	۳- بنیادگرایی اسلامی و رادیکالیسم سیاسی
۲۰۲	رشیدرضا و حکومت اسلامی

کفایت اسلام برای اداره جامعه معاصر

حکومت اسلامی و رادیکالیسم سیاسی

سونیالیسم اسلامی

یادداشتها

منابع

نمایه

۲۰۳

۲۰۵

۲۰۷

۲۰۹

۲۱۰

۲۱۲

یادداشت

در زمینه اندیشه سیاسی در ایران و اسلام پژوهندگان گران قدری چون دکتر جواد طباطبایی، دکتر حمید عنایت، دکتر حاتم قادری، حجت الاسلام محمد خاتمی، دکتر محسن کدیور، دکتر داود فیرحی، دکتر علی مرشدی زاد و دیگران به تحقیق، تألیف و ترجمه پرداخته‌اند و آثار گران‌بهایی آرایه داده‌اند. گرچه در زمینه اندیشه سیاسی در ایران و اسلام هنوز کمبودهای زیادی وجود دارد ولی کتابی که در دست دارید مدعی رفع کمبودهایی نیست که با وجود آثار این بزرگواران ممکن است وجود داشته باشد. آنچه در این کتاب مد نظر بوده است اساساً تدوین کتابی بوده است که به عنوان یک منبع درسی از یک‌سو با چهارچوبهای درس اندیشه سیاسی در اسلام و ایران و از سوی دیگر بانیاها و توانایی‌های دانشجویان رشته علوم سیاسی در جهات مختلفی از جمله حجم و طرح مطالب تناسب بیشتری داشته باشد، ضمن آن‌که طبیعتاً نگارنده مثل هر نگارنده دیگری در تدوین کتاب نگاه خاص خود را نیز داشته است.